

De Poemp

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT HEEMKRING DAVIDSFONDS NIJLEN

NUMMER 106 □ 01-02-03-04-05-06/2021 □ P309458 □ AK2560 NIJLEN1

Lente 2017 Nijlen - foto Jeannine Thys

Dag lieve Lezeres en beste Lezer van ons blad.

Wij hopen dat deze woorden u ongehinderd bereiken.

Ook de redactie maakt om verschillende redenen moeilijke tijden door. Het is nog altijd gedaan met gezellige en regelmatige vergaderingen van De Poemp. En er is natuurlijk het Coronavirus, dat helaas duizenden doden maakt.

Een en ander betekent dat wij niet op een normale manier kunnen vergaderen en vooral telefonisch/digitaal trachten van gedachten te wisselen (Waarvoor het gemeentebestuur af en toe een bescheiden infrastructuur ter beschikking stelt).

Hoop doet leven. Aanvankelijk dachten wij dat Corona snel zou overmeesterd worden. Maar het virus blijft nog altijd wereldnieuws. De mensen van ons tijdschrift willen echter blijven

poemp, met de middelen waarover zij beschikken.

"Stilstaan bij de dingen die we willen en kunnen veranderen!", zegt supportersmagazine "Mee Gedeeld" van Broederlijk Delen. En daarbij sluit De Poemp zich andermaal aan!

Lieve Lezeres en beste Lezer, hebt u nieuws over ons dorp van weleer, schrijf daarover dan gerust een briefje aan de redactie of telefoneer ons. (Het nummer vindt u op de laatste bladzijde van uw Poemp).

Walter Caethoven,
Hoofdredacteur.

Onze kapelletjes

In onze gemeente zijn er nog allerlei uitingen van de toch zo fanatieke volksvroomheid van destijds te vinden: kapellen, boomkapelletjes, gevelnisjes, Mariagrotten, kruisen, enz...

Legebaan-Bevelsesteenweg
foto Bert Meerbergen

De meeste worden onderhouden door de buurtbewoners, enkele door de gemeente. Vele zijn helaas verdwenen.

Om te voorkomen dat ook de andere zouden verdwijnen wil Priscilla, samen met Armand Vermeiren, deze in de kijker zetten en een inventaris maken van wat er nog rest. Ze gingen op zoek naar kapelletjes aan kerken, gevels en bomen. Nathalie Caekaert en Bert Meerbergen hebben deze op deskundige wijze op foto gezet.

Zij bouwen verder op het werk van Pol Van Camp, die in 2011, op vraag van de provincie

Antwerpen "Vrome bomen in het landschap", een lijst met foto's, opstuurde met 34 Mariakapelletjes, waarvan er ondertussen al 5 verdwenen zijn.

Priscilla en Armand zitten ondertussen al aan 71 stuks en proberen de geschiedenis ervan te achterhalen, zodat het Nijlense erfgoed bewaard blijft.

Lindekensbaan 25
foto Nathalie Caekaert

Heide 10 Kessel

Het kapelleke hangt tegen de huisgevel van Heide nr. 10 te Kessel. Het huis is nu bewoond door de fam. Van Hoogen - Van Nunen, dochter van Van Nunen Alfons - Verlinden Amelie, die vlakbij, aan hun huis een boomkapelletje hadden. Later is die zieke boom gekapt en hebben ze het kapelletje opnieuw opgefrist en tegen de gevel geplaatst.

Toen had het een blauw-witte kleur.

De nieuwe eigenaar zou het dit jaar weer opknappen.

Amelie was een zeer gelovige vrouw en ging geregeld met de schaal rond in de kerk.

Haar zoon is de gekende, wereldoorlog-kenner, Rudy Van Nunen.

Boshoek Nijlen

Gebouwd in 1962, op eigendom van Jef De Bruyn en Mathilda Roovers.

Mathilda zat toen in het bestuur van de Boerinnenbond (later K.V.L.V. en momenteel Ferm)

Op hun vraag is de bouw tot stand gekomen en dit met de hulp van Witte Semmel, (echte naam Louis Voorspoels). Hij was in die jaren ook de vaste klokkenluider van de O.-L.-Vrouwekerk.

Het Mariabeeldje werd gekozen door pastoor Vermeiren en in 1963 heeft de wijding plaats gehad.

De kapelboom aan de Broechemsesteenweg

(einde van de Molenstraat)

In 1900 zou de toen negenjarige Jaak Flep (Frans Van Looy °13/9/1891 †28/9/1974) samen met zijn vader de lindeboom geplant hebben. De familie Van Looy zou op de tip (driehoek) waar de boom staat gewoond hebben in een lemen hut. Anna Van Looy, de dochter van Jaak Flep, herinnert het zich niet zo goed meer. Het beeldje dat in het kapelletje stond dat aan de boom bevestigd was, zou in een haag in de Molenvaartstraat (vroeger een deel van het gehucht De Bist) gevonden zijn. Twee jaar later sloeg de bliksem in op de boom en spleet hem in twee. Buurtbewoners nagelden de 2 delen weer aan mekaar en zo overleefde de boom. Dat heeft Cornelia (Cornelleke) De Pooter (°21/10/1880 †21/11/1987) aan haar kinderen verteld. In de meimaand, de Mariamaand, werd het kapelletje versierd. De grootvader van Armand Vermeiren, Jozef Jacobs, alias Jef Pinnemuts (°18/1/1890 †15/12/1955) vroeg aan mijnheer pastoor toestemming om in zijn bos een den te mogen omhakken. Terwijl Jef de boom ging halen, kwamen vrouwen uit de buurt, onder wie Armands grootmoeder Maria Verboven (Marie van Jef Pinnemuts °15/3/1897 †2/4/1976), Louisa Mertens (Wis van de Zute °27/3/1910 †5/3/1993) en Anna Verstreepen (Anna Streep °3/12/1919 †6/4/2012) bijeen om papieren roosjes te maken om daarmee de den te paleren (versieren). Op de grond voor de lindeboom werden met wit zand de

Jef Pinnemuts

letters A.V.M. (Ave Maria) aangebracht. De burens verzamelden in de meimaand rond de boom met het kapelletje om er de rozenkrans te bidden.

In 1963 werd de lindeboom een 2de maal gered. Bij de vernieuwing van de Broechemsesteenweg werden stukken van de takken gezaagd in voorbereiding op het omhakken van de boom. Toen Jaak Flep dat te weten kwam, ging hij naar de toezichter en wist hem te overtuigen om de boom te sparen. Dat vertelde Anna Streep aan Armand. Het plaatsen van een versierde den, een meiboom, werd begin jaren zestig stopgezet, maar het kapelletje wordt nog steeds versierd door Sonia Aerts, een dochter van Wis van de Zute, en haar man Emiel Van de Sande, kranige tachtigers. Sinds 2010 hebben zij uit de buurt versterking, verjonging, gekregen. Zo zal dit mooi gebruik hopelijk niet verloren gaan.

Armand Vermeiren

Jaak Flep

Bronnen : Armand Vermeiren – Landschapskrant Rivierenland jaargang 5 nr 9 van 9/10/2012

Extra info :

Bomen met een bijhorend kruis of kapelletje werden vaak opgericht als dank voor een genezing, een verkregen gunst of om de lokale gemeenschap te behoeden voor onheil,

Bij fetisjbomen staat het genezingsprincipe centraal. Via het inslaan van spijkers zou er bijvoorbeeld een pijnoverdracht van de zieke naar de boom plaatsvinden.

De lindeboom werd bij de Kelten gezien als heilige boom. De godin Freya zou erin wonen en de omringende huizen beschermen. Aangezien zij ook de godin van de liefde is, was het vroeger de gewoonte om huwelijken af te sluiten onder deze boom.

NB. Jozef Jacobs droeg veel een alpinohoofddeksel, een soort baret met daarop een uitsteeksel in het midden (ook pietepotske genaamd), vandaar de naam Pinnemuts.

Het opsporen van overgebleven kapelletjes, en de verhalen errond is prettig maar arbeidsintensief. De mensen van De Poemp kunnen dit project niet alleen aan. Daarom vragen zij aan alle mensen van Bevel, Kessel en Nijlen om wat ze erover weten door te geven. (via info@rbrl.be)

Regnum Mariaekapelletjes

Molenstraat 3

Het meest verspreide kapelletje van Vlaanderen is ongetwijfeld het kleine kastje dat zich tegen talloze huisgevels bevond. Meestal is het uit hout vervaardigd en wit, blauw, geel en/of bordeaux geschilderd. Bovenaan bevindt zich een metalen, geronde letter M met een kruisje. In het kastje staat een klein plastic of gipsen beeldje van Onze-Lieve-Vrouw met kind.

Die gevelkastjes zijn het werk van een geestelijke, Fernand Mariën (1908-1979). Hij werd in 1933 tot priester gewijd. Tot 1940 is hij leraar aan het Onze-Lieve-Vrouwcollege in Anderlecht, en dan parochiepriester in Jette. Vanaf 1958 was hij godsdienstleraar en kloosterdirecteur van het Instituut der Ursulinen in Tildonk. Die laatste fase van zijn leven is helemaal gewijd aan het verspreiden van de beroemde gevelkapelletjes.

De eigenaars moesten beloven om het kastje tegen de voorgevel van hun huis te bevestigen. De rondtrekkende tentoonstelling om

de kapelletjes te promoten deed meer dan 64 steden en gemeenten aan. In 1956 verdeelde Regnum Mariae 3715 kapellenkastjes. In 1957 stegen de aanvragen sterk, zelfs vanuit Engeland en Frankrijk. In totaal werden dat jaar 5500 stuks geleverd.

Nijlen stapte in de actie in 1959. Vanaf 1965 werden de houten kastjes vervangen door modern aandoende in harde kunststof gegoten exemplaren. Van dit type werden er 23.449 ex bezorgd. Eind jaren 70 sterft het apostolaat een stille dood. Naar schatting waren er toen meer dan 250.000 kapelletjes verspreid.

Bronnen : <https://www.kerknet.be/pastorale-zone-sjalom-boutersem/> artikel de gevelkapelletjes - zoek onder "de gevelkapelletjes van Regnum Mariae"

Het parochiaal Mariaal Offensief van 1959

Het doel van deze actie, die op 5 april startte, was een Mariakapelletje van Belgium Mariae aan vele Nijlense huisgevels te hangen op 24 mei en daardoor de verering van Onze-Lieve-Vrouw te stimuleren.

In het parochieblad van 12 april wordt fier gemeld dat 702 parochianen een Mariakapel hadden aangevraagd. De daaropvolgende weken wordt de Mariale Hoogdag, de Koninginnedag, voorbereid. "Op 24 mei 1959 worden de kapelletjes om 14 uur in een plechtig Lof gewijd en uitgereikt aan de intekenaars." Hier werd gevraagd dat bij de naamafroeping liefst de vader de kapel in ontvangst komt nemen. De plechtigheid wordt afgesloten met de hernieuwing van de doopgeloften, de toewijding aan Onze-Lieve-Vrouw en het Magnificat.

Rector de Ramstraat 47

Priscilla Buermans

Hierbij een voorbeeld van een officieel inschrijvingsformulier :

<h1>REGNUM MARIAE</h1>	
<h2>OFFICIEEL FORMULIER VOOR INSCHRIJVING</h2>	
<p>Gelieve : 1° Naam en plaatsaanduiding duidelijk in drukletters in te vullen. 2° Bij de aanduiding « naam » : Familie, of Mijnheer, of Mevrouw o. a. bij te voegen. 3° Het formulier, in twee geplooid, onder OPEN omslag terug te sturen, gefrankeerd met een zegel van 0.40 fr., en op de omslag bovenaan links de melding « drukwerk » te schrijven. 4° GEEN geld er bij te voegen.</p>	
Ik ondergetekende : (naam) <i>Wijnd. Van Balster</i>	Vakjes voorbehouden aan dienstregeling.
(voornaam) <i>Wijnd.</i>	
wonend te (stad of gemeente) <i>Kessel</i> Parochie <i>S. Willibrordus</i>	
(straat of laan) <i>Wijk 1 De Kruisstraat</i> Nr. <i>42</i>	
verlang een Mariakapel te ontvangen.	
Ik verbind mij : 1. De kapel blijvend aan de VOORGEVEL van mijn huis te plaatsen. 2. Elke avond, in de huiskring, samen één tientje van de paternoster te bidden. 3. Het Werk Regnum Mariae dat mij de kapel bezorgt, te vergoeden en te steunen naar mijn vermogen door mijn Offergave, bij ontvangst van de kapel.	
Te de 196 <i>.2</i> .	
Gelieve dit formulier terug te sturen Handtekening	
naar REGNUM MARIAE TILDONK (Bt.)	vóór 24 mei <i>Van Balster</i>

De glasramen van het hoogkoor

foto Marc Verreydt

St.-Lambertuskerk te Kessel

Na het wegnemen van de barokke altaren in 1873 werden de half dichtgemetselde ramen weer opengemaakt. Het hoogkoor werd opnieuw voorzien van brandglasramen. Voorstelling: afbeeldingen van heiligen met hun attributen. Namen van schenkers en wapenschilden van de families van Colen – Geelhand – Peeters – van Praet

Ontwerp: Baron Jean-Baptist Bethune architect & glazenier, Kortrijk 1821 - Marke 1894

Uitvoering: Arthur Verhaegen, Gent 1847-1917

Restauratie: Oscar Calders, Mortsel 1906-1976

De vijf ramen (van 3 tot 7) in de abside zijn van Jean-Baptist Bethune. Het eerste en het negende raam van het koor zijn gemaakt in hetzelfde werkhuis o.l.v. Arthur Verhaegen. Vermoedelijk zijn ook het 2de en het 8ste raam gemaakt door Verhaegen. Die zijn wel van een latere datum (Vorige 2de én 8ste ramen waren van J.F. Pluys). Vermoedelijk heeft Calders restauratiewerken uitgevoerd na de oorlog.

Marc Verreydt

foto Marc Verreydt

echtgenote Thérèse van Colen (1728-1761). Heraldisch kunnen we dit benoemen als een alliantiewapen, al worden beide heraldische voorstellingen afzonderlijk afgebeeld.

Het wapenschild van de familie Geelhand¹

De familie zou afkomstig zijn uit Keulen, maar vestigde zich in de 16de eeuw in Leiden. De naam 'Geelhand' zou zijn oorsprong hebben uit de Slag bij Leiden, toen de linkerhand (gehele hand) van Gerritz van Ceulen afgehakt werd toen hij een Spaanse vlag bemachtigde. Ter herinnering aan dit

wapenfeit veranderde de naam van 'van Ceulen' in 'Geelhand'.

De genealogie van de familie is bekend vanaf Dirk Geelhand (zoon van Gerritz?). Dirk Geelhand trouwde in 1606 te Amsterdam met Petronella Janskoentz. Hun direct nageslacht is onbekend, maar wel is geweten dat Nikolaas Geelhand (ge-

Het glasraam van de familie Geelhand-van Colen

Het lokale erfgoed van Kessel wordt door de Kesselse gemeenschap gekoesterd. Getuigen ervan zijn de talloze belangeloze inspanningen die door vrijwilligers worden gedaan om het religieuze erfgoed te bewaren. Zo wordt regelmatig de Kesselse parochiekerk opengesteld, opdat de meestal toevallige bezoeker kennis zou kunnen maken met de prachtige glasramen die in de Sint-Lambertuskerk te bewonderen zijn. Zij weerspiegelen de inspanningen die de lokale adel zich getroostte om in de toekomst nog herinnerd te worden. Door hun financiële bijdragen hoopten zij hun hemel te verdienen...

Van oudsher werden notabelen zo dicht mogelijk bij het kerkkoor begraven. Hoe dichter bij de martelaren, wier gebeenten er oorspronkelijk begraven lagen, hoe meer kans ze maakten om de eeuwige gelukzaligheid te verwerven...

De Kesselse adel werd niet in onze prachtige neogotische kerk begraven, omdat dat sedert enkele eeuwen verboden was. Wel werden aanleunend tegen de kerkmuren graftombes opgericht.

De aanwezigheid van de plaatselijke adel blijkt uit de talloze kleurrijke glasramen in het hoogkoor.

De kerkelijk heraldiek is in de zijkapellen uitbundig aanwezig; alle voorstellingen zijn symbolisch te duiden.

Onze aandacht gaat echter naar de wereldlijke heraldische voorstellingen.

Aan de rechtse zijde van het altaar staan de glasramen van het echtpaar Pierre-François Geelhand (1725-1790) en zijn

storven in 1688) een kleinzoon van hen was. Nikolaas zou drie keer gehuwd zijn geweest, en uit een van die huwelijken kwam Pieter Geelhand voort. Pieter woonde te Amsterdam en was aldaar gezant van de koning van Polen. Hij huwde in 1692 met Aleyde-Katarina Bott en kreeg met haar twee zonen: Chrétien-Lodewijk en Hendrik. Die namen werden verfranst tot Chrétien-Louis en Henri. Chrétien-Louis werd kanunnik van de kathedraal van Antwerpen en Henri Geelhand werd heer van Merksem. Op 6 november 1728 verhef keizer Karel VI de twee broers Geelhand in de erfelijke adel. Pierre-François Geelhand, heer van Merksem en Dambrugge (1725-1790) werd geboren in Amsterdam op 15 april 1725 en stierf in Antwerpen op 25 februari 1790. Hij was de oudste zoon van Henri Geelhand en van Hélène-Cathérine de Claessens.² Hij huwde met Thérèse-Claire-Josèphe de Colen (de Bouchout) op 3 mei 1752.

Het wapenschild van de familie van Colen²

In de genealogie van de familie van Colen³ zijn drie takken :

1. De Antwerpse tak;
2. De Hollandse tak; verbonden met
3. De Duitse tak.

Het wapen van de Antwerpse tak⁴, waartoe Thérèse-Claire-Josèphe van Colen (de Bouchout) behoort, wordt omschreven als: doorsneden, boven rood beladen met twee gouden schuin gekruiste pelgrimsstaven, de punt naar beneden. Onder: blauw: beladen met twee naast elkaar geplaatste gouden rinkelbelle-tjes.

Het schild is getopt met een zilveren traliehelm, omboord, gehalsband en getralied van goud en gekroond met een gouden fleuronkroon. In het helmteken; uit de kroon een uitkomende engel van natuurlijke kleur met zilveren vleugels, gekleed in een rode wapenrok en een gouden borstkuras. In de rechterhand een gouden lans.

Dekkleeden: rood en goud.

Thérèse-Claire-Josèphe van Colen⁵ (de Bouchout) werd geboren in Antwerpen op 10 februari 1728, en was de dochter van Louis van Colen, (1675-1753) heer van Broechem, Oelegem en Burcht en van Hélène-Claire Lunden (1699-1780).

Beschrijving van het wapen:

Het schild is gevierendeeld. In het eerste kwartier op een blauw veld een vlakke gouden hand, in het tweede op een zilveren veld een zwarte klimmende beer tegen een groene eikenboom op een dito terras. Het derde kwartier is van goud beladen met drie groene klaverblaadjes. In het vierde kwartier groen, beladen met een zilveren valk, gekapt in rood. Het schild is getopt door een zilveren helm waarop een zilverblauwe wrong. Overtopt door een gouden hand geflankeerd door een blauwe vlucht.

Zilveren dekkleden.

¹ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Geelhand> (geraadpleegd 03/2021)

² Marcel de Schaetzen, La Noblesse Belge annuaire de 1933, pag. 174, Brussel, 1934.

foto Marc Verreydt

Deze Antwerpse adellijke familie had de voormalige Kartuizerkerk (1625-1783) als parochiekerk en de overleden familieleden werden oorspronkelijk hierin begraven. Later werden de stoffelijke resten overgebracht naar de familiekelder in de Boechoutse Sint-Bavokerk. In 1953 werden de laatste stoffelijke resten naar de gemeentelijke begraafplaats onder het monument van Moretus onderge-

bracht. Rouwborden van familieleden werden in deze kerk gehangen. In het voormalige provinciale Zilvermuseum worden een aantal obiits bewaard. In de 17de en 18de eeuw waren adellijke familieleden van Colen de heren van de heerlijkheden Broechem, Oelegem⁶ en Boechout.

Stefan Crick

1 <https://nl.wikipedia.org/wiki/Geelhand> (geraadpleegd 03/2021)

2 Marcel de Schaetzen, *La Noblesse Belge annuaire de 1933*, pag. 174, Brussel, 1934.

4 Stefan Crick, *Wapenborden van het Zilvermuseum Sterckshof*, *Sterckshofstudies* 28, pag.16, Antwerpen, 2005.

5 Marcel de Schaetzen, *La Noblesse Belge annuaire de 1934* pag. 149-208, Brussel, 1933.

6 J. Th. de Raadt, *Notice historique sur Broechem et ses Seigneurs*, Cercle archéologique, de Malines, 1889.

De Burgerwacht en Hillebrug

De Hillebrug anno 1870

Sta me toe even te citeren uit ‘Geschiedenis der gemeenten Kessel, Bevel, Nylen, Emblehem en Gestel’ (1910) waarin J.B.Stockmans vertelt over Hillebrug : “Alhoewel deze plaats van ouds tot de parochie Iteghem behoorde, deed zij, om ons van eene volksuitdrukking te bedienen, meer met Bevel dan met Iteghem mee”.

Als Nijlenaar/Bevelnaar betonen wij dan ook interesse voor deze site. Hillebrug is immers een gekende ‘landmark’ met geschiedenis. De huidige naam is een volkse

verbastering van het langgebruikte Hillebrug of Hillenbrugge. Op oude kaarten vinden we dan weer Hellebrug, een naam die heden ten dage nog wordt weergegeven op landkaarten en gebruikt wordt door leger en dienst Zeekanaal. En jawel de Grote Nete is een ‘zeekanaal’, met minimale getijdewerking tot ter hoogte van Itegem. Hullebrug heeft niets met hulle (kolen) te maken, het was een “amer” ofte losplaats voor balken en stenen om de lemen hoeves brandveiliger te maken.

Als we verder lezen bij Stockmans was er een watermolen – een “erckwiel” – gelegen achteraan Hillebrug. In de volksmond sprak men van ‘de molen van Bevel’, opgericht nog voor 1400 en afgebrand begin 1600 tijdens gevechten tussen de Nederlanden en Spanje in de 80-jarige oorlog. De molenaar was tevens de uitbater van café ‘Hillebrug’, een afspanning die gedurende enkele eeuwen de dorst van heel

wat stamgasten heeft geleest en ook een B&B 'avant-la-lettre' was. Voor de stad Lier was het belangrijk om 'het vischrecht in de Nethe' goed te regelen van Hillebrug tot Lier. Voorts noteren we nog dat hier in 1744 Henricus Kerselaers werd geboren, die van 30/08/1795 tot 2/03/1825 pastoor van Bevel was, een gezegend en legendarisch man over wie nog meer kan verteld worden. Zie o.a. Poemp 98 blz 8 en 9.

tekening door Marc Verreydt

gelmaat op het Wilrijkse Plein, wat gevolgd werd door het deskundig lessen van de dorst.... Toch bleek deze organisatie belangrijk bij het bewaken van de openbare orde; zo werd zij dikwijls eerder opgeroepen dan de rijkswacht.

Onze aandacht gaat hier uit naar de brug zelf. Zoals meestal evolueerde een plaats op de rivier van een gewad/doorwaadbare plaats naar een veerdienst, een half-open Hollands brugje of een smalle brug met kasseien.

Ons verhaal gaat over de Burgerwacht – de Garde Civique – die op, jawel, Hillebrug oefeningen hield. In 1906 trokken enkele honderden manschappen in vol ornaat, muziekkapel voorop, te paard, te voet, de hoge pietten per, wat wij nu oldtimer noemen, richting Hillebrug aan de oever van de Grote Nete op de grens van Itegem, Gestel en Bevel. Ze leerden er een brug te bezetten, camouflage, klaarmaken voor de aanval tegenover een ingebeelde vijand. Onder goedkeurend toezicht van notabelen en legerleiding. Ze legden aan...vuur ! Simuleerden verwarring...en brachten alles tot een goed einde. Je kan wel vermoeden dat de 'Jefkes' - de 'Gard'civiek – daarna zeer dorstig waren en het toeval was hun toch wel gunstig: Hullebrug bleek ook een goedbeklante herberg te zijn...

Bij het uitbreken van de Grote Oorlog 1914-1918 werd de Burgerwacht ontbonden, want elkeen moest paraat staan om het leger te versterken. Met één pennentrek werd alzo bijna 100 jaar nuttige en boeiende sociale geschiedenis afgesloten.

In de 20ste eeuw herleefde de Burgerwacht als Civiele Bescherming.

Heiligschennende diefstal in de kerk van Bevel in 1890.

In de nacht van 2 op 3 december 1890 is er in de kerk van Bevel een verschrikkelijke heiligschennende diefstal gepleegd.

Rond 1 uur, daags voor de plechtigheid van de gedurige aanbidding, zijn 4 dieven de kerk binnengedrongen. Nadat ze vruchteloos gepoogd hadden de kerkdeur open te breken, hebben zij een opening willen kappen in de muur van het koor, maar deze was te dik. Aan de kant van de steenweg zijn ze er dan toch in geslaagd een gat te kappen en zo de kerk binnen te dringen.

Ze zijn dan aan hun heiligschennend werk begonnen. De kerk en het hoogaltaar waren reeds opgeschikt voor de gedurende aanbidding. De nodige hosties waren reeds geconsacreerd, daar op 3 december 's morgens reeds verschillende parochianen zouden te communie gaan. Deze omstandigheden waren de dieven onbekend. Dat hebben ze later in hun getuigenis verteld.

Het draaitabernakel werd afgebroken en op de vloer van het koor neergelegd. Daardoor was het altaar, dat reeds versleten was, totaal onbruikbaar geworden. Met ijzeren staven en beitels hebben ze het tabernakel opgebroken. De Heilige Hosties achter in het tabernakel geschud. Nog zeven lagen er op de vloer van het koor. Deze hosties droegen de sporen van de ijzeren nagels van onder hun schoenen.

De ciborie (kelk met deksel), alsook de kleine, maar schone en eeuwenoude monstrans, die ter plaatse werd opgebroken en gans vernietigd, werden geroofd. Daarna hebben ze al hun krachten ingespannen om de zware deur van de oude sacristie open te breken. Ze hebben zelfs aan een naburige woning een arduinen dorpel gehaald, waarmee ze de deur bestormd hebben. Deze is nochtans weerstand blijven bieden. Al een geluk, anders waren ook nog twee kelken en al het goud en zilver dat sedert jaren ter ere van O.-L.-Vrouw geofferd werd, verdwenen.

's Morgens begaven de E. Pater Minderbroeder, die reeds in Bevel was om te preken tijdens de gedurige aanbidding, en de pastoor zich vroeg naar de kerk om biecht te horen en de H. Communie uit te reiken. Ze zagen de verschrikkelijke heiligschennery.

Wat een droevige toestand! Geen ciborie en geen hosties meer te vinden. De mensen die reeds vroeg door de bittere koude van de strenge winter van 1890 gekomen waren, konden de H. Communie niet ontvangen. De schone monstrans was gestolen en 's anderendaags was er de plechtige uitstelling van het Allerheiligste. Sombere gedachten woelden door het hoofd van de nieuwe pastoor.

Pastoor Van Tendeloo verliet nauwelijks vijf maanden geleden zijn geliefde college te Aarschot, waar hij zoveel aangename dagen had gesleten. Nu stond hij gans alleen om dit leed te verkroppen. Droevigere stonden dan deze heeft hij nooit beleefd.

Pater en pastoor, beiden om het meest getroffen, knielden enige ogenblikken neer om raad en sterkte te vragen aan God, die gans onteerd onder de gedaante van zeven hosties op de vloer uitgestrooid lag.

Intussen was het droevige nieuws in de parochie verspreid. De parochianen kwamen haastig toegelopen. De E. Pater beklom de preekstoel en vertelde in droevige woorden de boosheid van deze heiligschennende daad. Tranen rolden uit de ogen van de toehoorders. Nergens heeft men ooit meer geloof en godsvrucht aan

de dag gelegd dan bij deze Gedurige Aanbidding. De 4de december, dag van de plechtigheid, waren er ruim honderd communies meer dan er parochianen zijn. Brave christenen uit de omliggende dorpen hadden het tot hun plicht gerekend een H. Communie aan de Heer op te dragen in de kerk waar Hij daags te voren zo verschrikkelijk onteerd was.

De pastoor, niet goed wetende wat te doen, gaat 's morgens na de diefstal de kerk uit, vergezeld van een gebuur met lantaarn om de H. Hosties te zoeken. Nauwelijks buiten de kerk gekomen, zegt zijn kompaan: "Mijnheer Pastoor, zie de voetstappen van de dieven in de sneeuw, laat ons deze volgen." Spoedig deden ze een goede, maar tevens droeve vondst.

De grote H. Hostie van de monstrans goed bewaard tussen het glas van de nieuwe lunula (halvemaanvormige houder in de monstrans waarin de hostie wordt geplaatst) lag daar in de sneeuw. Onmogelijk de droeve gesteltenis van de parochianen te beschrijven, wanneer hun God en Heer, door de pastoor de kerk werd binnengedragen. De pastoor zelf wist niet waar de H. Hostie neer te leggen: het altaar was bijna afgebroken, het halfopenstaande tabernakel lag op de grond.

Intussen was er een parochiaan naar Heist-op-den-Berg gegaan en had de gendarmen verzocht de heilig-schennende diefstal te komen vaststellen. Dezen verwittigden terstond het parket van Mechelen. Rond 10 uur waren de heren van het parket en de gendarmen ter

oude kerk

plaats. Na alles onderzocht te hebben en vele vragen aan de pastoor en de koster gesteld te hebben verlieten zij de armzalige parochie, maar verzachtten geenszins de ellendige toestand.

Buiten het weten van de pastoor, was 's morgens rond 8 uur de zoon van een pachter, huurder van Mevrouw Berchmans – Van den Brande, naar Lier gereden om deze milddadige ziel op de hoogte te brengen van de toestand in de beproefde parochie. Deze, bewogen door het droevige voorval, zei: "Ga naar de pastoor en verzeker hem van mijnentwege dat de tijdelijke schade ruimschoots zal hersteld worden. Wat de heiligschenis betreft: die moet uitgewist worden door de gebeden en communies van de gelovigen." De jongeling kwam dat goede nieuws te 11 uur aan de pastoor melden. Deze voelde zich hierdoor meer getroost dan door al de groeten en diepe buigingen van de heren van het parket. Een van de gendarmen zei tegen de pastoor: "Zoek maar goed, ge zult de H. Hosties wel terugvinden. De dieven hebben toch schrik van O.-L.-Heer. Een bewijs is dat zij de grote H. Hostie uit de monstrans niet hebben durven meenemen." De parochianen die dat hoorden, gingen uit eigen beweging in hoeken en kanten zoeken tot in Kessel, daar de dieven langs die weg vertrokken waren.

Intussen waren er 3 of 4 priesters toegekomen. Die hebben dan in de namiddag biecht gehoord van de parochianen en vreemdelingen. De pastoor had hiervoor niet de tijd en ook niet de moed. Onder hen verdient de toenmalige onderpastoor van Kessel, de E.H. Coomans, een eervolle vermelding: deze bracht vanwege zijn pastoor, de E.H. Biddeloo, een schone kleine monstrans, die zijn eigendom was. Hij schonk ze aan de beproefde kerk om daarmee de volgende dag de uitstelling van het Allerheiligste te kunnen doen. 's Middags, nog altijd onder de indruk van het gebeuren en in plaats van te eten, begaf de pastoor zich naar de kerk. Biddend en zuchtend ging hij tot bij het ellendige tabernakel, dat half open op de grond lag. Hij duwde er tegen en gelukte erin het te draaien. Dan zag hij de lang gezochte H. Hosties in de hoek van het tabernakel liggen. Hij zond direct een aanbieder naar de pastorij om het goede, maar ook het droeve nieuws te melden. De priesters kwamen toegelopen, telden de hosties en legden ze in de kelk. Daarna zuiverden zij het tabernakel. De timmerman werd geroepen, het versleten altaar werd zo goed mogelijk gerepareerd en het tabernakel hersteld. En op 4 december werd de Zaligmaker in zijn onteerd heiligdom aanbeden met een godsvrucht die nooit te zien is geweest.

nieuwe kerk

tekening Marc Verreydt

Degenen die in de nacht van 2 op 3 december 1890 de kerk waren binnengedrongen, maakten deel uit van een bende van 24 man. Ze werden in Tongeren veroordeeld in 1892, samen met een vrouw die hen ver-raden had. Het proces duurde van 2 tot 10 december 1891. Er waren meer dan 230 getuigen. De diefstal in de kerk van Bevel was de 42ste zaak. De pastoor was de 212de getuige. Hij heeft de 4 dieven gezien en gesproken. In 1894, de dag voor Kerstmis, is de pastoor op verzoek van 2 van hen die in de gevangenis van Leuven hun straf uitboetten, hun buitengewone biecht-

vader geweest. Later, in het bijzijn van de gevangenis-aalmoezenier, hebben zij hem breedvoerig de omstan-digheden van de diefstal uitgelegd.

Bron: Uit de geschiedkundige nota's van Bevel, verzameld door E.H. Van Tendeloo.

Lena Peeters

Meisjesschool 1917

Eerherstel voor Nijlense “heks” Cathelyne Van den Bulcke?

Tot op vandaag kunnen we heksenkruisen ontdekken op enkele oude Nijlense boerderijen. Nog niet zo lang geleden geloofden onze Kempenaren vast aan “de kwade hand”, die ze met allerlei middelen probeerden te bezweren, ook met heksenkruisen.

Oorlogen, muitende soldaten, toenemende armoede brengen in de 16de eeuw, de eeuw van Keizer Karel... onweerlegbaar een gesel, een verschrikkelijke heksenvervolging. Van die vervolging werden meestal arme vrouwen het slachtoffer. Maar ook kinderen ontsnapten niet aan die waanzin, zoals het verhaal van Cathelyne Van den Bulcke, die einde 16de eeuw in de “Paeshoeck” in een schamel huisje woonde te Nijlen, illustreert.

Die Cathelyne Van den Bulcke uit Nijlen werd op 20 januari 1590 op de Grote Markt te Lier als heks terechtgesteld. Aan die terechtstelling ging gruwelijke marteling te Lier vooraf, waarbij de arme vrouw uiteindelijk de haar opgedrongen valse verklaringen “onder blauwen hemel” bekende.

Anno 2020, 430 jaar na de terechtstelling van Cathelyne op de Lierse Grote Markt, verenigden enkele Lierenaars en Nijlenaars zich o.l.v. Jef Verscuren in een comité ‘Eerherstel voor Cathelyne’. Heemkring De Poemp wordt in dit comité vertegenwoordigd door Priscilla Buermans en Lena Peeters.

Het gaat over de onschuld van Cathelyne...zij was immers geen misdadiger!

Mag men in deze tijd nog een heks zijn? Zijn we niet toe aan een herstel van het begrip ‘heks’? Kruidenvrouw? Vrouwelijke oerkracht? Vroede vrouw? Magie misschien of een diepere kennis die beoefend wordt met zuivere intenties?

Bij de heraanleg van de Lierse Grote Markt in 2012 is er een steen gelegd, ‘Heksensteen Markeert volgens overlevering de plaats waar de laatste heks in Lier werd verbrand.’

Het comité ‘Eerherstel voor Cathelyne’ wenst een an-

dere gedenksteen, die bijdraagt aan het gevraagde eerherstel, te plaatsen. Het ziet ernaar uit dat het stadsbestuur van Lier op de vraag van het comité zal ingaan. Jef contacteerde ook “De Poemp”. Zijn vraag konden we als Nijlense heemkring niet laten voorbijgaan.

Meer over heksen kan je lezen in “De Poemp”, tijdschrift van de gelijknamige Nijlense heemkring. Elk nummer van het tijdschrift kan op het internetadres www.depoemp.be geraadpleegd worden in pdf-formaat.

Een korte opsomming:

- nr. 21/22 : Nijlense heksen slachtoffer van barbaarse vervolging (1589, 1590)
- nr. 69 : Nijlense heksen slachtoffer van godsdienstoorlogen en bijgeloof
- nr. 70 : Waren Cathelyne Van den Bulcke en Anneken Faes echte heksen?
- nr. 72 : De heksen van Nijlen brachten indrukwekkend klank- en lichtspektakel!

Priscilla Buermans - Walter Caethoven.

*Met
hartelijke
dank*

De poemp dankt hartelijk:
de heer René Van Goubergen
en de heer Gust Verelst
voor de schenking van reportage-
foto's uit de jaren 1970
aan de Poemp.

August Hens overleden op 96-jarige leeftijd

Op de foto : Alfons Hens – zijn zuster Fien Hens – zijn moeder Anna Deliën – moeder Rosalie Peeters met zontje Constant – zuster Net Hens – te paard : broer Constant Hens – met os : Alfons De Pooter.

Op deze foto ontbreken nonkel Frans Hens en nonkel Gust (van Mareskes), de man van tante Net, die beiden tot 1918 in het leger waren.

De foto werd speciaal voor hen gemaakt en naar hen opgestuurd. In die tijd waren een paard en een os voor een boer zo belangrijk dat ze bij de foto hoorden te staan.

De foto werd genomen in 1916 op de boerderij He-

Josephine Hens
aan waterput

renthoutsesteenweg (zwart water) in Nijlen.

Deze boerderij baatte mijn vader Fons Hens uit samen met zijn vader Jef Hens en moeder Anna Deliën, zijn broers Frans en Constant, zussen Net en Fien. Vader Jef overleed in 1911 en zo kreeg mijn vader Fons Hens op 19-jarige leeftijd de verantwoordelijkheid op zijn schouders

In 1912 werd zijn broer Frans ingeloot en moest hij 4 jaar legerdienst doen. Broer Constant studeerde toen nog aan het college in Herentals.

Mijn vader leerde mijn moeder Rosalie Peeters uit Bevel kennen. Het koppel huwde en woonde op de boerderij aan 't zwart water tot uw dienaar (Gust Hens) daar als 6de spruit geboren werd.

De familie Hens – Peeters verhuisde dan naar de Goorstraat in Nijlen. Waar nu de jeugdelden van F.C. Nijlen zijn. In 1940 verhuisden wij terug naar het zwart water (Lillo 32) waar wij samen met vader en moeder en de 11 kinderen nog een gezellige tijd hebben gehad.

August Hens†

De Poemp gedenkt genegen

Onze heemkring gedenkt genegen
de trouwe lezers van wie we afscheid
moesten nemen.

Wij zouden het daarom waarderen,
mochten wij van de nabestaanden
een overlijdensbericht en/of
gedachtenisprentje ontvangen op het
adres: De Poemp
Zandvekenvelden 12A - 2560 Nijlen
Telefoon 03.481.85.70

August Hens is overleden. Ik denk dat hij één van de oudste Poemplezers was. Gust werd te Bevel geboren op 2 mei 1924 en overleed te Nijlen op 20 april 2021. Hij was dus bijna 97 jaar. Gust was medestichter van tuincenter Hens en vervoer Hens.

Op zijn gedachtenisprentje lezen we een treffende beschrijving van zijn persoonlijkheid:

Afscheid nemen is zwaar, maar toch zijn wij heel dankbaar

Voor wie je was en nu nog voor ons bent: voor je eindeloze verhalen en ontelbare anekdotes

Voor je doorzetting en tevredenheid, voor je genieten en laten meegenieten.

Je eenvoud en enorme levenslust nemen wij mee als voorbeeld in ons verdere leven.

(Lena Peeters)

Wim Verswijvel meldt ons het overlijden van zijn dierbare nonkel **Lou (Lode) Van Regenmortel**. Weduwnaar van Charlotte Sprangers. Lode was een wijze, eminente, inspirerende, warmhartige, empatische oom-peetvader voor de familie en vriendenkring.

Lode werd geboren te Kessel op 5 december 1924 en is aldaar overleden in het WZC op 7 februari 2021. Zonder de broodnodige sociale contacten in het rusthuis heeft Lou Van Regenmortel er tot aller droefenis de riem afgelegd. Nogmaals een levende databank met zoveel liefde voor zijn volk die ons ontvalt...

Met droefheid deelden Michel, Kathleen en Geert Anthonis het overlijden mee van hun dierbare echtgenote of moeder **Rita Van Brecht**.

Geboren op 9 juni 1944 en op 8 februari 2021 na een jarenlange strijd thuis rustig ingeslapen.

De Poemp deelt in het leed bij het heengaan van een trouwe lezeres.

Vicky Van den Bergh deelt ons het overlijden mee van haar grootvader **August (Gust) Van Looy**, echtgenoot van mevr. Alice Sels. Gust is te Lier geboren op 2 februari 1939. Hij overleed onverwacht in de familiekring te Herentals op 19 december 2020.

“Mijn grootouders wonen al een tijd te Herentals,” vertelt Vicky, “maar zijn trouwe lezers van De Poemp. Zij woonden vroeger in de Beenderstraat, en grootvader werkte als diamantslijper te Nijlen”

De Poemp zal Gust Van Looy als voormalig Nijlenaar graag gedenken, Vicky!

(Walter Caethoven)

Mensen aan De Poemp

Ludo Van Gestel
erelid

Priscilla Buermans, 03.411.11.36

Walter Caethoven, 03.481.85.70

Hendrik Claes, 03.481.82.58

Frans Lens, 03.480.04.81

Lena Peeters, 03.481.73.99

Jos Thys, 03.411.21.98

Pol Van Camp, 03.481.74.38

Marc Verreydt, 03.480.73.16

Beschikt u over foto's of illustraties die mogelijk in ons tijdschrift kunnen gebruikt worden, dan maken wij daarvan graag een digitale kopie. Neem daartoe contact op met één van onze bestuursleden (zie telefoonlijst op deze slotbladzijde). Binnen de kortste tijd bezorgen wij u het origineel terug. Tenzij u het aan De Poemp wil schenken. In elk geval bedankt voor de medewerking.

Over foto's, illustraties en teksten

Hernieuwing abonnement Poemp

Lieve Lezeres en beste Lezer,

Dit is het lentenummer 2021 van uw Poemp.

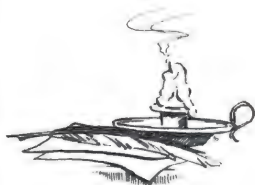
Onder meer door Corona zijn wij er nu pas.

Wij hopen met volgend nummer vlugger in uw bus te vallen.

Ondertussen hebben de meeste leden hun abonnement 2021

vernieuwd. Wie dat zou vergeten zijn, kan door **een storting van 7 € op banknummer BE 16 1030 5370 9574 van Heemkring De Poemp** het lidgeld 2021 betalen. Gelieve steeds uw naam, voor- naam, adres en lidnummer bij De Poemp te vermelden.

Werkten mee aan dit nummer :

Redactie : Priscilla Buermans, Walter Caethoven, Danny Claes, Rik Claes, Frans Lens, Lena Peeters, Jos Thys, Pol Van Camp, Marc Verreydt

Fotografie en hoofdredactie : Walter Caethoven (telefoon 03.481.85.70)

Tekeningen : Dirk Liekens, Marc Verreydt

Grafische vormgeving en zetwerk : Walter Caethoven

Eindredactie : Rik Claes

Je kan onze "Poemp" ook op het internet vinden. We beschikken over een eigen, volwaardige webstek. Het adres is: www.depoemp.be. En natuurlijk hebben wij ook een e-postadres: post@depoemp.be

Uitgegeven met de steun van
Kempens Karakter en de Vlaamse Overheid.

© 2021 - Heemkring Davidsfonds Nijlen
Nieuwe abonnementen:
Stort 7 Euro op rekening BE 16 1030 5370 9574 van
Heemkring De Poemp Nijlen met vermelding van
naam, adres en "abo Poemp".

DE POEMP □ DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
HEEMKRING DAVIDSFONDS NIJLEN □ 27ww-STE
REEKS □ NR. 106 □ VOORJAAR 2021 □ V. U. : WALTER
CAETHOVEN - ZANDVEKENVELDEN 12A - 2560 NIJLEN